

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Redaktsiooni jõustumise kp:
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:
Avaldamismärge:

Riigikogu
otsus
tervitekst
09.02.2023
RT III, 10.02.2023, 3

Kliimapoliitika põhialused aastani 2050

Vastu võetud 05.04.2017
[RT III, 07.04.2017, 1](#)
jõustumine 05.04.2017

Muudetud järgmiste aktidega

Vastuvõtmine	Avaldamine	Jõustumine
08.02.2023	RT III, 10.02.2023, 1	09.02.2023

Riigieelarve seaduse § 20 lõike 1 alusel Riigikogu otsustab:

I. Kliimapoliitika visioon ja üleriigiline eesmärk

1. Aastaks 2050 on Eesti konkurentsivõimeline, teadmispõhise ühiskonna ja majandusega kliimaneutraalne riik. Tagatud on kvaliteetne ja liigirikas elukeskkond ning valmisolek ja võime kliimamuutustega kohaneda, et kliimamuutuste põhjustatud ebasoodsaid mõjusid vähendada ja positiivseid mõjusid parimal viisil ära kasutada. [[RT I, 10.02.2023, 1](#)- jõust. 09.02.2023]

2. Eesti pikaajaline siht on tasakaalustada kasvuhoonegaaside heide ja sidumine hiljemalt 2050. aastaks ehk vähendada selleks ajaks kasvuhoonegaaside netoheide nullini. [[RT I, 10.02.2023, 1](#)- jõust. 09.02.2023]

II. Kogu majandust hõlmavad poliitikasuunised

3. Eestist kujundatakse atraktiivne keskkond eelkõige kasvuhoonegaaside heidet vähendavate innovaatiliste tehnoloogiate, toodete ja teenuste arendamiseks. Samuti soodustatakse nende ekspordi ja globaalset rakendamist kliimamuutustega seotud üleilmsete probleemide lahendamiseks. Tuvastatakse ning prioriseeritakse suure ekspordivõime ning majandusliku ja keskkonnahoiu potentsiaaliga rohekasvu valdkonnad ning toetatakse nende arengut järjepidevalt soodsa regulatiivse keskkonna kujundamise ja rahastusele ligipääsu soodustamise kaudu. Näiteks ettevõtetele suunatud riiklike toetusmeetmete kriteeriumites arvestatakse kliimapoliitika eesmärke ja võimaluse korral eelistatakse vähese süsinikuheitega alternatiive.

4. Nii tarbijate kui ka ettevõtete kliimasõbralike hoiakute ja valikute kujundamiseks suurendatakse ühiskonna teadlikkust kliimamuutuste leevendamisest ja nende mõjudega kohanemisest. Juurutatakse kliimamuutuste temaatika teadmiste-, oskuste- ja hoiakutepõhist käsitlemist kõigil haridustasemetel ning mitteformaalses keskkonnahariduses. Avaliku sektori head eeskujud näidatakse keskkonnakorralduslike meetmete abil, sealhulgas keskkonnajuhtimise ja keskkonnahoidlike hangete rakendamise riigiasutustes. Ühtlasi tunnustatakse parimate praktikate loojaid ja kasutajaid.

5. Majanduskasv seotakse lahti esmase tooraine kasutamise kasvust ressursitõhusa ringmajanduse edendamise kaudu, arvestades säästva arengu eesmärke ning eelkõige säästva tootmise ja tarbimise põhimõtteid. Jäätmehierarhiast lähtudes jätkatakse jäätmetekke vähendamist ja tõhustatakse jäätmete liigiti kogumist. Tootmises vähendatakse esmase ja suurendatakse teisese tooraine kasutust ning rakendatakse ökodisaini ja universaalse disaini põhimõtteid. Soodustatakse uusete, sealhulgas ressursside taaskasutamisel, jagamisel ja rentimisel põhinevate ärimudelite kasutuselevõttu.

6. Eesti panustab teiste arenenud riikide hulgas piiriüleselt kliimamuutuste leevendamisse ja nende mõjudega kohanemisse arengukoostöö raames, kaasates võimaluse korral selleks Eesti parimat oskustevet. Kliimaeesmärkide saavutamise kulutõhususe suurendamiseks kasutatakse olemasolevaid ja tulevasti paindlikkusmehhanisme.

III. Vald kondlikud poliitikasuunised kliimamuutuste leevendamiseks

7. Energia tarbimiskeskuste ja uute tootmisvõimsuste planeerimisel ning tarbimise ja tootmise juhtimisel lähtutakse süsteemi kui terviku tõhusast koostoimisest. Soodustatakse tööstussektori, sealhulgas otseselt seotud äri- ja teenindussektori ettevõtete paiknemist energia tootmisüksuste läheduses ning suurtarbijate ja tootjate võrguga liitumist soodustava õigusliku keskkonna kujundamise kaudu. Tähtis on vähendada energia ülekandel tekkivate kadude osakaalu majanduslikult põhjendatud tehnilise miinimumini.

8. Tööstuslikes protsessides soodustakse valdavalt vähese CO₂eriheitega tehnoloogiate rakendamist ning ressursside tõhusat kasutamist. Tööstusettevõtetes soodustatakse ressursside tõhusamat kasutamist kogu tootmisüklis. Õigusnormide abil motiveeritakse tööstust kasutama valdavalt vähese süsinikuheitega kütuseid ja tootmissisendeid.

9. Olemasoleva hoonefondi renoveerimisel ning uute hoonete planeerimisel ja ehitamisel lähtutakse süsteemi kui terviku majanduslikust ja energeetilisest tõhususest, et saavutada kogu kasutuses oleva hoonefondi maksimaalne energiatõhusus. Hoonefondi renoveerimisel suurendatakse kinnisvaraomanike teadlikkust ja selgitatakse välja võimalikud turutõrked. Sealjuures on oluline saavutada sünergia ka piirkondlike energia- ja sotsiaal-majanduslike arengusuundadega. Hoonefondi renoveerimiseks, äri- ja tootmishoonete energiatõhususe suurendamiseks ning uute energiasäästlike hoonete rajamise soodustamiseks kaalutakse eri rahastusvõimaluste rakendamise võimalikkust ja kulutõhusust.

10. Energiasüsteemides võrkude planeerimisel, ehitamisel, haldamisel ja rekonstrueerimisel tagatakse kliimakindlus ja lähtutakse süsteemi kui terviku majanduslikust ning energeetilisest efektiivsusest eesmärgiga saavutada maksimaalne energia- ja ressursitõhusus. Õigusnormide abil soodustatakse elektri- ja soojusvõrkude efektiivset ja jätkusuutlikku toimimist, lähtudes vaba turu põhimõtetest, ning võimaldatakse kõigil võrguga liitunud turuosalistel diskrimineerivate piiranguteta energiat võrgust osta ja võrku müüa. Arendatakse tarkade võrgutehnoloogiate ja tarbimise juhtimise lahendusi ning soodustatakse nende kasutuselevõttu turgude suureneva volatiilsuse ja energiaallikate mitmekesisuse kasvu kontekstis.

[RT I, 10.02.2023, 1- jõust. 09.02.2023]

11. [Kehtetu - RT I, 10.02.2023, 1- jõust. 09.02.2023]

12. Suuremahulise energeetika ja tööstuse sektori osalisi suunatakse kasvuhoonegaaside heidet jõudsalt ja kulutõhusalt vähendama. Jätkatakse Euroopa Liidu kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemis osalemist ja selle toimimise tõhustamist, kuni ei ole selgunud kuluefektiivsemaid viise soovitud tulemuste saavutamiseks. Minnakse üle ühtlustatud saastetasumäära rakendamisele, kui selleks on piisav valmisolek Euroopa Liidus. Kaalutakse uudsete kasvuhoonegaaside heite vähendamisele suunatud maksupoliitiliste vahendite rakendamist Euroopa Liidu kauplemissüsteemi välistele majandusharudele ja käitistele, kui see on eesmärgipärane, kulutõhus ja majanduslikult põhjendatud.

[RT I, 10.02.2023, 1- jõust. 09.02.2023]

13. Soodustatakse kodumaiste taastuvate energiaallikate järk-järgult laiemat kasutuselevõttu lõpptarbimise kõigis sektorites, pidades silmas ühiskonna heaolu kasvu ning vajadust tagada energiajulgeolek ja varustuskindlus. Soodustatakse kodumaiste bio- ning teiste taastuvenergiaressursside laialdast kasutuselevõttu nii elektri- ja soojusenergia tootmisel kui ka transpordikütustena.

4. Energeetika ja tööstuse kasvuhoonegaaside heite piiramisel eelistatakse teadus-, arendus- ja innovatsioonisuundi, millega edendatakse tõhusate energiatehnoloogiate arengut ning kodumaise taastuvenergiaressursi maksimaalset väärindamist, suurendatakse primaarenergia kokkuhoidu ja vähendatakse kasvuhoonegaaside heidet. Sealhulgas soodustatakse taastuvenergia tootmistehnoloogiate arendamist ja biomassi teadmistepõhist, säästlikku ja jätkusuutlikku väärindamist. Samuti on oluline arendada olemasoleva tööstuse süsinikumahukust vähendavaid ja võrkudega seotud tehnoloogiaid ja nende kasutust.

TRANSPORT

15. Vähendatakse sundliikumise ja isiklikust autost sõltuvuse vajadust hästi integreeritud asustuse ja transpordikorralduse planeerimise kaudu. Samuti edendatakse energiasäästlikku liikluskultuuri. Asustuse ja transpordi planeerimise integreerimise ning liikuvuskavade väljatöötamise ja elluviimise kaudu soodustatakse hästi toimivat transpordisüsteemi ja vähendatakse sundliiklust.

16. Suurendatakse sõidukipargi ökonoomsust ja säästlike transpordikütuste osakaalu eelkõige eesmärgipärase maksupoliitika ning avaliku sektori eeskujul. Avaliku sektori investeerimis- ja maksupoliitikaga mõjutatakse ökonoomsete sõidukite, säästlike transpordikütuste ning ühiskasutuses sõidukite eelistamist. Riigihangetes eelistatakse ökonoomseid sõidukeid ja säästlikke alternatiivkütuseid. Avaliku sektori eeskujul suurendatakse tarbijate teadlikkust.

17. Eelistatakse vähese kasvuhoonegaaside heitega transpordi- ja liikumisviise ühistranspordi, kergliikluse ning energiatõhusate kaubavedude eelisarendamise kaudu. Riik ja kohalikud omavalitsused edendavad transpordikorraldust, mis lähtub ühtsest tervikust ega sõltu haldusjaotusest ning ühistranspordiettevõtte omandivormist. Eesmärgi saavutamiseks kaalutakse transpordi kogumõjust ja kasvuhoonegaaside heite vähendamisest lähtuva maksupoliitika kujundamist üldist maksukoormust suurendamata.

18. Edendatakse teadus-, arendus- ja innovatsioonisuundi, mis soodustavad keskvalitsuse ja kohaliku omavalitsuse asutuste ning ettevõtete teadlikkuse ja kompetentsi suurendamist säästva transpordi ja liikuvuse arendamisel ning asjakohaste näidisprojektide elluviimisel.

PÕLLUMAJANDUS

19. Suurendatakse ja säilitatakse muldade süsinikuvaru ning kujundatakse ja säilitatakse olulise süsinikuvaruga maa-alasid. Motiveeritakse põllumajandustootjaid suurendama muldade süsinikuvaru, kujundama ja säilitama püsirohumaid, väikemärgalaid ja puhervööndeid ning vähendama turvasmuldade harimist.

20. Soodustatakse põllumajandusmaa tõhusat ja keskkonnasõbralikku kasutust ning välditakse selle põllumajanduslikust kasutusest väljalangemist. Säilitatakse põllumajandusmaa tootmispotentsiaal ja väärtusliku mullastikuga põllumaa pindala. Praktiseeritakse keskkonna- ja kliimasõbralikke viljelusviise ja tavasid ning rakendatakse tõhusaid põllumajandustehnoloogiaid ja -praktikaid, et säilitada ja suurendada põllumaa viljakust ning tagada sealne elurikkus. Väärtusliku mullastikuga põllumaa kasutusest väljalangemist või selle pindala vähenemist, näiteks maa katmist ehitiste või rajatistega, piiratakse õigusaktidega.

21. Tõhustatakse taimetoitainete kasutamist ning soodustatakse mineraalväetiste asendamist orgaaniliste väetiste ja keskkonnasõbralike mullaparandajatega. Vältitakse orgaanilise aine vajaduseta põllult minemaviimist. Selgitatakse välja ja rakendatakse parimaid lahendusi taimetoitainete kasutuse tõhustamiseks ning mineraalväetiste asendamiseks keskkonnasõbralikumate orgaaniliste väetistega.

22. Edendatakse säästlikkuse kriteeriumitele vastavast biomassist bioenergia tootmist, et seda kasutada taastumatute kütuste asemel, kahjustamata sealjuures elurikkust ja kliimaeesmärkide saavutamist. Bioenergia tootmisel soodustatakse suuremat tõhusust ja ressurside väärindamist. Puidul põhinevate kütuste tootmisel kasutatakse madalakvaliteedilist puitu ja puidutööstuses tekkivat kõrvaltoodangut. Biogaasi tootmisel eelistatakse intensiivsest loomakasvatusest pärineva sõnniku ja seni kasutamata rohumaaressursi kombineeritud kasutust.

[RT I, 10.02.2023, 1- jõust. 09.02.2023]

23. Suurendatakse põllumajandussektori tootlikkust ja ressursikasutuse tõhusust, et vähendada kasvuhoonegaaside heidet toodangu ühiku kohta. Sealjuures keskendutakse sõnnikukäitluse keskkonnasõbralikumaks muutmisele, et piirata ammoniaagiheidet.

24. Põllumajandussektori kasvuhoonegaaside heite piiramisel eelistatakse teadus-, arendus- ja innovatsioonisuundi, mis suurendavad põllumajanduse kestlikkust. Innovatsiooni edendamiseks seotakse teadustöö tihedalt põllumajandustootmisega hariduse, teavituse ja nõustamise kaudu. Uuringute abil suurendatakse põllumajanduses keskkonna- ja kliimamuutustega seotud teadus-, arendus- ja innovatsioonitegevuste mahtu.

METSANDUS JA MAAKASUTUS

25. Metsade juurdekasvu ja süsiniku sidumise võimet suurendatakse tootliku ja kestliku metsamajandamisega ning pikas perspektiivis säilitatakse metsade süsinikuvaru. Majandatava metsamaa tootlikkust suurendatakse peamiselt hooldusraie, puistute õigeaegse raie ja metsa kiire uuendamise kasvuohatüübile sobilike puuliikidega. Majandatavates metsades rakendatakse paindlikke ja puistute kasvupotentsiaalset sõltuvaid raievanuseid, arvestatakse säästva metsanduse põhimõtete ja hoolitsetakse elurikkuse säilimise eest.

26. Järjepidevalt edendatakse puidukasutust ning suurendatakse süsinikuvaru puittoodetes ja ehitistes, asendades sel viisil taastumatute loodusressursside kasutamist. Arendatakse kodumaise puidu kasutust ja tootmist, näiteks suurendatakse puidu kasutust ehituses.

27. Tagatakse senise metsamaa pindala säilimine ning teistes maakasutuse kategooriates eelistatakse süsiniku sidumise suurendamise ja heite vähendamise võtteid. Jälgitakse ja planeerimisel arvestatakse maakasutuse sektori trende.

[RT I, 10.02.2023, 1- jõust. 09.02.2023]

28. Suurendatakse soolade turbas seotud süsinikuvaru, taastades degradeerunud märgalad ja vältides soode edasist kuivendamist.

[RT I, 10.02.2023, 1- jõust. 09.02.2023]

29. Metsanduse ja maakasutuse sektoris eelistatakse teadus-, arendus- ja innovatsioonisuundi, mis aitavad suurendada süsiniku sidumist ning leida alternatiivseid puidukasutusviise.

IV. Valdcondlikud poliitikasuunised kliimamuutuste mõjudega kohanemiseks

30. Tagatakse majanduse ning energiasektori ja teiste sektorite taristu toimimine mis tahes kliimasündmuste avaldumisel nii, et taristust sõltuvad elutähtsad teenused on inimestele kättesaadavad. Suurendatakse

poliitikakujundajate ja avaliku sektori ning teiste majandusagentide teadlikkust ja suutlikkust arvestada oma tegevuses kliimamuutustest tulenevate mõjudega.

31. Vähendatakse või leevendatakse negatiivset tervisemõju, haigestumust ja suremust, mis on tingitud ebasoodsatest ekstreemsetest ilmastikuoludest. Abistatakse kliimamuutuste mõjudest haavatud elanikegruppe ning suurendatakse elanikkonna valmisolekut hädaolukordadeks ja päästesuutlikkust.

32. Suurendatakse asustuse, eelkõige linnade vastupidavust kliimamuutustele, maandades maakasutuses ja ka selle planeerimisel asukohta arvestades ja kuluefektiivselt tormi- ja üleujutusriske ning leevendades nn soojussaare efekti mõju. Tõhustatakse kliimamuutuste pikaajaliste mõjudega arvestamist maakasutuses ja planeeringutes. Tehakse koostööd kohalike omavalitsustega, et asustuse areng oleks kestlik, seda nii inim- ja keskkonnasõbralikus, sotsiaal-majanduslikus, kultuurilises kui ka energeetilises tähenduses.

33. Parandatakse valmisolekut arvestada kliima muutumisega kaasnevate mõjudega looduskeskkonnas. Aidatakse sihipäraselt kaasa looduslike liikide, elupaikade ning ökosüsteemide optimaalsele kohanemisele kliimamuutuste mõjudega.

34. Tagatakse biomajanduse sektorite jätkusuutlik ja muutuvaid kliimatingimusi arvestav toimimine peamiselt kliimateadliku planeerimise kaudu.

35. Toetatakse keskvalitsuse ja kohaliku omavalitsuse asutuste ning ettevõtete kompetentsi ja teadlikkuse kasvu kliimamuutuste mõjudega kohanemisel, sellealast teadus-, arendus- ja innovatsioonitegevust, näidisprojektide elluviimist ja koolitust. Suurendatakse Eesti teadlaste kaasatust rahvusvahelistesse kliimauuringutesse, et tagada ajakohase teadusinfo kiire jõudmine Eestisse ning põhjendatud tulemuste ja soovitude asjakohane arvestamine.

V. Aruandlus

36. Vabariigi Valitsus esitab alates 2019. aastast mitte harvem kui iga nelja aasta järel Riigikogule aruande kliimapoliitika põhialustega arvestamise kohta valdkonnaülestes ja valdkondlike strateegiatega koostamisel ning nende elluviimisel. Samuti vaadatakse kliimapoliitika põhialused aastani 2050 üle ja vajaduse korral ajakohastatakse iga nelja aasta järel.